

Analýza kandidátních listin pro volby do PSP ČR 2006 z hlediska zastoupení žen a mužů

Vypracovala: Jana Smiggels Kavková, o.s. Fórum 50%
v rámci projektu „Volby do PSP ČR 2006 z genderového hlediska“
Praha, červenec 2006

Obsahem této studie je podrobný rozbor kandidátních listin pěti největších politických stran pro letošní volby do Poslanecké sněmovny z hlediska zastoupení žen. Nabízí přehledné tabulky, umožňující snadné porovnání jednotlivých stran navzájem. Zhodnoceny jsou rovněž výsledky voleb z genderového hlediska.

Obsah:

- 1) Úvod
- 2) Kandidátní listiny jednotlivých politických stran z hlediska zastoupení žen
  - 2.1) Občanská demokratická strana
  - 2.2) Česká strana sociálně-demokratická
  - 2.3) Komunistická strana Čech a Moravy
  - 2.4) Křesťansko-demokratická unie – Česká strana lidová
  - 2.5) Strana zelených
- 3) Vzájemné porovnání politických stran
- 4) Závěr

1) Úvod

V českém politickém systému mají politické strany zásadní vliv na určení složení Poslanecké sněmovny. Jsou to ony, kdo sestavují seznamy kandidátů a kandidátek, ze kterých si posléze voličky a voliči mohou vybrat, koho podpoří. Jedinou možností, jak ovlivnit pořadí kandidujících političek a politiků, je využití preferenčních hlasů, které ovšem mají v našem volebním systému nízkou váhu. Přestože tedy Sněmovnu formálně volí v přímém hlasování všichni občané a občanky České republiky, je jejich výběr až sekundární a hlavní slovo mají politické strany. Složení kandidátních listin je klíčové pro následnou podobu dolní komory parlamentu a do jejich sestavování nemohou voličky a voliči nijak zasahovat.

Pro zastoupení žen ve Sněmovně je proto jejich umístění na kandidátkách naprosto klíčové. Jediný způsob, jak může jejich podíl výrazněji narůst, spočívá ve vůli politických stran poskytnout političkám dostatečný prostor na volitelných místech kandidátních listin. Jinak se současný stav nezmění navzdory případné podpoře veřejnosti. Jsou to totiž právě strany, které mají v rukou klíč, neboli hrají úlohu tzv. „gatekeepers“.

Následující analýza bohužel ukazuje, že taková politická vůle zatím českým stranám až na výjimky chybí. Zastoupení žen na kandidátkách pro letošní volby do Poslanecké sněmovny bylo tradičně velmi nízké, v případě některých stran se situace oproti minulým volbám dokonce zhoršila. Následný pokles počtu poslankyň v nově zvolené Sněmovně proto nebyl žádným překvapením, ale dal se předpokládat už po zveřejnění krajských kandidátek jednotlivých stran.

Podívejme se, jaký prostor daly ženám jednotlivé politické strany, jak se zastoupení političek lišilo mezi nimi navzájem a jak se situace vyvíjela v posledních letech. Zaměříme se jen na pět největších stran, které se dostaly do Sněmovny, neboť není v našich silách vyhodnotit všechna uskupení, která ve volbách kandidovala. Součástí hodnocení tedy bude pouze ODS, ČSSD, KSCM, KDU-ČSL, a SZ (seřazení podle množství hlasů získaných ve volbách).

2) Kandidátní listiny¹ jednotlivých politických stran z hlediska zastoupení žen

2.1) Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana měla na kandidátních listinách v průměru 24,3 % žen; političky tedy tvořily necelou čtvrtinu všech kandidujících. Celkový podíl žen v členské základně strany tvoří 38,2 %. Lze tedy konstatovat, že političky byly na kandidátkách podreprezentovány. ODS vzhledem ke své ideologii odmítá jakékoliv zvýhodňování žen, a proto jsou její členky na kandidátních listinách zastoupeny tradičně nízkou měrou. V posledních letech však jejich podíl pozvolna stoupá, byť se nejedná o žádné zásadní změny. Před deseti lety, tedy roku 1996, byl podíl ženských kandidátek za ODS pouhých 15,1 %. Ve volbách z roku 1998 toto číslo mírně vzrostlo na 17,8 %, ovšem v roce 2002 opět mírně kleslo na 16,9 %². Největší skok se projevil při letošních volbách, kdy zastoupení političek stoupl o 7,4 %. Za posledních deset let tedy podíl žen na kandidátních listinách Občanských demokratů vzrostl skoro o 10 %.

Z hlediska reálné šance na zvolení je velmi důležité pořadí na kandidátce. V případě velkých stran jako ODS je volitelných přibližně prvních pět míst; záleží samozřejmě na velikosti volebního kraje. V případě žen obecně platí, že jsou umísťovány na nízkých, tedy

¹ Jedná se o kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006.

² Zdroj: Sociologický ústav AV ČR.

nevolitelných pozicích. Platí to i v případě Občanských demokratů. Počet kandidátek na prvních pěti místech kandidátních listin byl nejnižší ze všech hodnocených stran: pouhých osm političek. Vyjádřeno v procentech tedy političky obsadily pouhých 11,4 % všech volitelných pozic. Jen každé desáté volitelné místo patřilo ženám.

Tomuto rozložení také odpovídaly výsledky voleb: za ODS bylo zvoleno celkem devět poslankyň, z nich navíc jedna postoupila z nevolitelného místa díky preferenčním hlasům. (Konkrétně se jednalo o Alenu Páralovou v Pardubickém kraji.) Občanské demokratky nyní tvoří 11 % poslaneckého klubu strany, což je nejnižší podíl ze všech parlamentních stran.

Do pozice lídryň z celkem čtrnácti krajských kandidátek ODS nominovala jen dvě ženy: Miroslavu Němcovou na Vysočině a Zdeňku Horníkovou na Královéhradecku. Obecně lze konstatovat, že situace v jednotlivých krajích se výrazně lišila. Zatímco v již zmiňovaném vysočinském kraji ženy obsadily celkem tři místa v první pěťici kandidátů, v osmi krajích nebyla mezi první pěťicí ani jedna. Jak si jednotlivé kraje vedly zachycuje následující tabulka.

Ženy na kandidátkách ODS ve volbách do PSP ČR 2006

Kraj	Počet kandidátek celkem	Procentní podíl kandidátek	Počet žen na prvních 5 místech (pořadí)	Počet žen na prvních 10 místech (pořadí)
Olomoucký	4 (z 23)	17,4 %	0	2 (6, 9.)
Vysočina	6 (z 30)	20 %	3 (1., 4., 5.)	4 (1., 4., 5., 6.)
Moravskoslezský	9 (z 45)	20 %	0	2 (7., 10.)
Ústecký	8 (z 30)	26,7 %	0	1 (9.)
Královéhradecký	5 (z 20)	25 %	1 (1.)	1 (1.)
Pražský	10 (z 36)	27,8 %	1 (3.)	1 (3.)
Liberecký	6 (z 22)	27 %	0	2 (7., 9.)
Zlínský	4 (z 22)	18,2 %	1 (5.)	1 (5.)
Jihomoravský	5 (z 34)	14,7 %	0	1 (8.)
Jihočeský	5 (z 22)	22,7 %	0	3 (7., 9., 10.)
Středočeský	13 (z 42)	30,9 %	1 (2.)	1 (2.)
Plzeňský	4 (z 20)	20 %	0	1 (8.)
Pardubický	5 (z 19)	26,3 %	1 (5.)	2 (5., 6.)
Karlovarský	4 (z 14)	28,6 %	0	2 (7., 10.)
Celkem	83	24,3 %	8	24

2.2) Česká strana sociálně-demokratická

Na kandidátních listinách sociální demokracie tvořily političky 23,2 %, tedy méně než čtvrtinu všech kandidujících. To neodpovídá podílu žen v členské základně strany, který je v případě ČSSD roven 30,4 %. Ženské kandidátky byly tedy podobně jako u ODS znevýhodněny oproti svým mužským kolegům. Za posledních deset let sice podíl političek na kandidátkách vzrostl zhruba o 8 % (ve volbách roku 1996 byl roven 14,9 %³), ale oproti minulým volbám z roku 2002 poklesl z tehdejších 24,5 % na současnou hodnotu, tedy o 1,3 %. Sociální demokracie byla jedinou stranou ze všech pěti hodnocených, která dala letos ženám méně prostoru na kandidátkách než v minulých volbách. Toto je v přímém rozporu s ideologií strany, která se podobně jako většina levicových uskupení k aktivnímu prosazování rovných příležitostí hlásí.

³ Zdroj: Sociologický ústav AV ČR.

Přejdeme nyní k umístění žen na kandidátkách. Na prvních pět volitelných pozic nominovala ČSSD celkem 13 političek, což odpovídá 18,6 %. Bilance sociálně-demokratických kandidátek je tedy výrazně lepší než v případě ODS, ale i tak jen zhruba každé páté až šesté volitelné místo patřilo ženám. Zvoleno bylo nakonec pouze devět poslankyň, jejich podíl tedy tvoří pouze 12 %. To je hned po ODS nejnižší zastoupení ze všech parlamentních stran. Hlavní příčina tohoto nízkého zastoupení ve Sněmovně spočívá v tom, že při detailnějším rozboru umístění žen v první pětici kandidátních listin vyplyne, že celkem šest z nich (tedy skoro polovina) obsadilo až poslední, páté místo, které bylo v mnohých krajích nevolitelné. ČSSD rovněž nominovala pouze jednu ženu do čela kandidátky (Hanu Orgoníkovou na Královéhradecku), což je nejméně ze všech hodnocených stran. Pro přehlednější zhodnocení opět následuje tabulka, rozčleněná podle krajů.

Ženy na kandidátkách ČSSD ve volbách do PSP ČR 2006

Kraj	Počet kandidátek celkem	Procentní podíl kandidátek	Počet žen na prvních 5 místech (pořadí)	Počet žen na prvních 10 místech (pořadí)
Olomoucký	8 (z 30)	26 %	0	3 (6., 9., 10.)
Vysočina	4 (z 25)	16 %	0	1 (6.)
Moravskoslezský	12 (z 36)	33 %	1 (5.)	1 (5.)
Ústecký	7 (z 37)	19 %	0	3 (6., 9., 10.)
Královéhradecký	7 (z 28)	25 %	3 (1., 3., 5.)	4 (1., 3., 5., 6.)
Pražský	9 (z 42)	21 %	1 (5.)	2 (5., 9.)
Liberecký	3 (z 18)	16,6 %	2 (3., 4.)	3 (3., 4., 7.)
Zlínský	8 (z 27)	29,5 %	0	1 (9.)
Jihomoravský	8 (z 34)	23,5 %	0	1 (10.)
Jihočeský	4 (z 22)	18 %	1 (2.)	2 (2., 9.)
Středočeský	9 (z 45)	20 %	1 (5.)	2 (5., 7.)
Plzeňský	4 (z 20)	20 %	1 (5.)	1 (5.)
Pardubický	5 (z 22)	22,7 %	2 (3., 5.)	4 (3., 5., 7., 10.)
Karlovarský	3 (z 14)	21 %	1 (4.)	1 (4.)
Celkem	79	23,2 %	13	29

2.3) Komunistická strana Čech a Moravy

Na kandidátních listinách KSČM tvořily ženy 26,5 %, tedy o něco málo více než čtvrtinu všech kandidujících. Pro srovnání opět uvádím podíl žen v členské základně strany, který je roven 43,3 %. I zde je patrná velká nerovnováha mezi tímto číslem a zastoupením komunistických političek na kandidátkách, které byly stejně jako v případě dvou předcházejících stran podprezentovány. I v případě KSČM platí, že se v posledních letech poměr nominovaných žen a mužů pomalu vyrovnává. Pro ilustraci několik číselných údajů: ve volbách roku 1998 komunistkám připadlo 20,1 % míst na kandidátkách, v roce 2002 pak jejich podíl sice poklesl zhruba o jedno procento na 19,2 %⁴, ale v letošních volbách narostl o 7,3 % na současnou hodnotu.

Pokud se zaměříme na počet žen v první pětici kandidátů, je skóre komunistických političek výrazně vyšší než v případě ODS a ČSSD: celkem 22 kandidátek. To je přibližně dvakrát tolik než u obou největších stran. V čem spočívá příčina tohoto markantního rozdílu?

⁴ Zdroj: Sociologický ústav AV ČR.

KSČM uplatňuje vnitrostranické doporučení pro sestavování kandidátních listin, které stanoví, že v první pětici kandidátů musí být alespoň jedna žena. Přestože se jedná pouze o doporučení, nikoliv o závaznou kvótu, všechny krajské organizace ho dodržely. Výsledek mluví sám za sebe: ženy tvořily 31,4 % prvních pěti míst všech kandidátních listin. Patřilo jim zhruba každé třetí volitelné místo. Jejich zastoupení na volitelných pozicích bylo vyšší než průměrné zastoupení na kandidátkách, což je přesný opak situace v ODS a ČSSD. Tento fakt se odrazil i v zastoupení zvolených komunistických političek, které tvoří 31 % poslaneckého klubu. KSČM nyní ve Sněmovně zastupuje osm poslankyň. Dvě z nich se ovšem do parlamentu probjovaly výhradně díky preferenčním hlasům.

Co se týče žen v čele krajských kandidátek, situace v KSČM se nijak neliší od ostatních stran. Komunisté nominovali pouze dvě lídryně: Ivanu Levou v Plzni a Soňu Markovou na Královéhradecku. Pro srovnání opět následuje přehledná tabulka.

Ženy na kandidátkách KSČM ve volbách do PSP ČR 2006

Kraj	Počet kandidátek celkem	Procentní podíl kandidátek	Počet žen na prvních 5 místech (pořadí)	Počet žen na prvních 10 místech (pořadí)
Olomoucký	2 (z 23)	8,7%	2 (4., 5.)	2 (4., 5.)
Vysočina	3 (z 20)	15%	1 (3.)	2 (3., 8.)
Moravskoslezský	13 (z 36)	36%	1 (2.)	2 (2., 6.)
Ústecký	7 (z 26)	27 %	1 (5.)	2 (5., 8.)
Královéhradecký	4 (z 20)	20 %	2 (1., 5.)	3 (1., 5., 9.)
Pražský	9 (z 36)	25 %	1 (4.)	2 (4., 6.)
Liberecký	6 (z 17)	35,3 %	1 (4.)	5 (4., 6., 7., 9., 10)
Zlínský	6 (z 22)	27,3 %	2 (2., 4.)	3(2., 4., 9.)
Jihomoravský	7 (z 34)	20,6 %	1 (2.)	4 (2., 6., 7., 10.)
Jihočeský	6 (z 22)	27,3 %	2 (3., 5.)	3 (3., 5., 7.)
Středočeský	10 (z 34)	29,4 %	2 (2., 3.)	3 (2., 3., 6.)
Plzeňský	7 (z 20)	35 %	3 (1., 4., 5.)	4 (1., 4., 5., 8.)
Pardubický	8 (z 19)	42 %	2 (2., 4.)	5 (2., 4., 7., 8., 10.)
Karlovarský	3 (z 14)	21,4 %	1 (4.)	2 (4., 6.)
Celkem	91	26,5 %	22	42

2.4) Křesťansko-demokratická unie – Česká strana lidová

Podíl žen na kandidátkách KDU-ČSL byl nejnižší ze všech hodnocených stran: 19,8 %. Lidoveckým političkám tedy připadla necelá pětina míst na kandidátních listinách. Přitom jejich podíl v členské základně je nejvyšší ze všech hodnocených stran: 52,9 %. Ženy tedy tvoří více než polovinu členstva, na kandidátkách je jich ale méně než pětina. V případě lidovců je znevýhodnění ženských členek strany obzvlášť do očí bijící. Přesto v posledních letech zastoupení kandidátek za KDU-ČSL vzrostlo, byť nejpomaleji ze všech hodnocených stran. V roce 1998 byl jejich podíl 14,4 %, v následujících volbách roku 2002 vzrostl o necelé procento na 15,2 %⁵. Největší nárůst se odehrál v letošních volbách, kdy zastoupení žen poskočilo o 4,6 % na současnou hodnotu.

⁵ Zdroj: Sociologický ústav AV ČR.

V první pěti kandidátů a kandidátek se umístilo celkem deset žen, obsadily tedy každé sedmé místo na horní části kandidátních listin. Jejich podíl vyjádřen v procentech se rovnal 14,3 %. Do Sněmovny byly nakonec zvoleny stejně jako v předchozích volbách dvě poslankyně za KDU-ČSL; jejich podíl v poslaneckém klubu strany tvoří nyní 15 %.

Lidovci nominovali celkem tři ženy do čela krajských kandidátek, což je velmi slušná bilance v porovnání s ostatními stranami. Jednalo se o Vlastu Parkanovou ve Středočeském, Michaelu Šojdovou ve Zlínském a Janu Křížovou v Plzeňském kraji. Ta na poslední chvíli nahradila bývalého fotbalového trenéra Františka Straku. Pro ilustraci nabízíme tabulku, zachycující situaci v jednotlivých krajích.

Ženy na kandidátkách KDU-ČSL ve volbách do PSP ČR 2006

Kraj	Počet kandidátek celkem	Procentní podíl kandidátek	Počet žen na prvních 5 místech (pořadí)	Počet žen na prvních 10 místech (pořadí)
Olomoucký	4 (z 23)	17,4 %	1 (4.)	3 (4., 6., 8.)
Vysočina	4 (z 20)	20 %	0	2 (6., 10.)
Moravskoslezský	6 (z 36)	16,7 %	1 (4.)	2 (4., 7.)
Ústecký	9 (z 26)	34,6%	0	2 (9., 10.)
Královéhradecký	3 (z 20)	15 %	0	2 (8., 9.)
Pražský	9 (z 36)	25 %	1 (4.)	3 (4., 7., 8.)
Liberecký	2 (z 9)	22,2 %	0	2 (8., 9.)
Zlínský	5 (z 22)	22,7 %	1 (1.)	3 (1., 7., 10.)
Jihomoravský	6 (z 34)	17,6 %	0	2 (8., 10.)
Jihočeský	3 (z 22)	13,6 %	1 (4.)	2 (4., 9.)
Středočeský	5 (z 34)	14,7 %	2 (1., 3.)	3 (1., 3., 9.)
Plzeňský	5 (z 20)	25 %	1 (5.)	2 (5., 7.)
Pardubický	6 (z 19)	31,6 %	1 (4.)	3 (4., 9., 10.)
Karlovarský	3 (z 14)	21,4 %	1 (1.)	2 (1., 9.)
Celkem	68	19,8 %	10	33

2.5) Strana zelených

Poslední hodnocenou je Strana zelených. Podíl žen na jejích kandidátních listinách byl nejvyšší ze všech hodnocených stran: 33,8 %. To je v našich poměrech číslo nebývale vysoké: více než třetina míst na kandidátkách patřila ženám. V případě Strany zelených není k dispozici údaj o podílu žen v členské základně a nemůžeme tak porovnat adekvátnost jejich zastoupení na kandidátkách vzhledem k jejich zastoupení ve straně jako takové. Rovněž údaje o podílu ženských kandidátek nominovaných v předchozích volbách nejsou k dispozici, což znemožňuje zhodnotit vývoj v posledních letech. Dá se však předpokládat, že i v případě Zelených zastoupení žen na kandidátkách vzrostlo.

Počet političek na prvních pěti místech kandidátních listin je rovněž vysoký: nominováno jich bylo celkem 27. To odpovídá 38,6 %, což znamená, že každé druhé až třetí místo patřilo ženám. Vysvětlení tohoto stavu spočívá i v případě SZ v existenci vnitrostranických kvót pro sestavování kandidátek. Zelení jsou první stranou na české politické scéně, která přistoupila k zavedení pozitivních opatření pro ženy. Kvóta, která se uplatňuje i pro volby do vnitřních orgánů strany, vyhrazuje ženám třetinu míst. Je formulována genderově neutrálně, neboť stanoví, že v každé trojici kandidátů musí být

alespoň jedna osoba opačného pohlaví. Na rozdíl od KSČM se nejedná o pouhé doporučení, ale závaznou kvótu, která byla začleněna do stanov strany.

Efektivnost tohoto opatření se jasně promítla i do složení poslaneckého klubu Zelených, kde političky tvoří 50 % všech zvolených. Strana ostatně drží prim i v počtu žen nominovaných do čela krajských kandidátek: lídryně měla celkem ve čtyřech krajích. Konkrétně to byly Dana Kuchtová v Jihočeském, Eva Tylová v Plzeňském, Věra Jakubková v Moravskoslezském a Olga Zubová ve Středočeském kraji. I v případě SZ vám nabízíme přehlednou tabulku, členěnou podle krajů. Za povšimnutí stojí, že v Libereckém kraji tvořily ženy více než polovinu kandidátky: 59 %, v dalších dvou krajích pak jejich podíl přesáhl 40% hranici: na jižní Moravě to bylo 47 % a na Plzeňsku 40 %.

Ženy na kandidátkách SZ ve volbách do PSP ČR 2006

Kraj	Počet kandidátek celkem	Procentní podíl kandidátek	Počet žen na prvních 5 místech (pořadí)	Počet žen na prvních 10 místech (pořadí)
Olomoucký	8 (z 25)	32 %	1 (3.)	3 (3., 6., 9.)
Vysočina	7 (z 23)	30 %	2 (3., 5.)	3 (3., 5., 8.)
Moravskoslezský	12 (z 36)	33,3 %	3 (1., 4., 5.)	3 (1., 4., 5.)
Ústecký	9 (z 26)	34,6 %	2 (2., 4.)	3 (2., 4., 9.)
Královéhradecký	4 (z 20)	20 %	1 (2.)	3 (2., 6., 9.)
Pražský	10 (z 36)	28 %	2 (2., 5.)	4 (2., 5., 7., 9.)
Liberecký	10 (z 17)	59 %	2 (3., 5.)	6 (3., 5., 6., 7., 8., 10.)
Zlínský	8 (z 22)	36,4 %	2 (3., 5.)	3 (3., 5., 7.)
Jihomoravský	16 (z 34)	47 %	2 (2., 4.)	5 (2., 4., 6., 8., 10.)
Jihočeský	7 (z 22)	32 %	2 (1., 5.)	3 (1., 5., 9.)
Středočeský	7 (z 34)	20,6 %	2 (1., 5.)	3 (1., 5., 8.)
Plzeňský	8 (z 20)	40 %	2 (1., 5.)	4 (1., 5., 6., 9.)
Pardubický	7 (z 19)	37 %	2 (2., 5.)	3 (2., 5., 7.)
Karlovarský	4 (z 14)	28,6 %	2 (2., 5.)	3 (2., 5., 8.)
Celkem	117	33,8 %	27	49

3) Vzájemné porovnání politických stran

Po detailním rozboru kandidátních listin jednotlivých stran můžeme přistoupit k jejich vzájemnému porovnání. Zhodnotíme rovněž výsledky voleb z hlediska zastoupení žen v nově zvolené Sněmovně.

Při srovnání kandidátek všech pěti hodnocených stran je na první pohled patrné, že existuje výrazný rozdíl mezi ODS, ČSSD a KDU-ČSL na jedné straně a KSČM a především SZ na straně druhé. Z odborných studií politické participace žen víme, že jejich zastoupení je tradičně lepší v levicově orientovaných stranách, kterým je prosazování rovných příležitostí ideologicky bližší. Naproti tomu pravicové strany odmítají jakékoliv zvýhodňování žen, neboť v jejich pojetí má každý jedinec stejnou šanci prosadit se v politice i ve společnosti jako takové, bez ohledu na pohlaví. Jejich pojetí politiky je v tomto ohledu „bezpohlavní“.

To sice vysvětluje nízké zastoupení žen na kandidátkách ODS a KDU-ČSL, přičemž v případě lidovců je tento fakt navíc posílen tradičním pojetím společenské role žen, ale v případě ČSSD by podle této teorie podíl političek měl být vysoký. U sociální demokracie se setkáváme s jasným rozporem mezi oficiální rétorikou strany a skutečností. Ve svém

volebním programu strana zdůrazňuje nutnost většího zapojení žen do rozhodování, a navíc tvrdí, že v této věci sama chce jít příkladem, ale ve skutečnosti jako jediná letos nominovala na svých kandidátkách méně političek než při minulých volbách. Navzdory levicové orientaci ČSSD se toto v praxi nijak neodráží ve vyšším zastoupení žen na kandidátkách ani ve vedení strany.

Obě strany, které uplatnily nějaký typ pozitivního opatření pro sestavování volebních kandidátek, tedy KSČM a SZ, na svých kandidátních listinách měly výrazně vyšší podíl žen než ostatní hodnocené strany. Zejména jejich zastoupení na předních, tedy volitelných místech, bylo výrazně vyšší, v průměru více než dvojnásobné. Tyto výsledky jasně ukazují, že vnitrostranické kvóty či doporučení jsou velmi efektivním způsobem, jak zvýšit podíl žen na kandidátkách. Fakt, že se na naší politické scéně, kde dosud převažuje odpor ke kvótám podobně jako v ostatních státech postkomunistické Evropy, našly strany, které přistoupily k přijetí pozitivních opatření, může být považován za průlomový. Doufejme, že časem i ostatní strany budou mít dostatek politické odvahy k podobnému kroku. Ze zkušenosti ze zahraničí víme, že pokud se najde první strana či strany, které zavedou vnitrostranické kvóty, další je časem následují.

Pro snadnější porovnání jednotlivých hodnocených stran nabízíme přehlednou tabulku věnovanou zastoupení žen na kandidátkách v letošních volbách a tabulku porovnávající počty žen na prvních třech místech kandidátních listin v minulých a letošních volbách.

Zastoupení žen na stranických kandidátkách všech 14 krajů pro volby do PSP ČR v roce 2006

	Počet žen na 1. místě ¹	Počet žen do 5. místa ²	Počet žen do 10. místa ³	Průměr.podíl žen na kandidátkách
ODS	2	8	24	24,3 %
KDU-ČSL	3	10	33	19,8 %
Zelení*	4	27	49	34 %
ČSSD	1	13	29	23,2 %
KSČM*	2	22	42	26,5 %

1: z celkem 14 kandidátů

2: z celkem 70 kandidátů

3: z celkem 140 kandidátů

* Strana uplatňuje kvóty nebo doporučení pro sestavování kandidátních listin.

Ženy na prvních 3 místech kandidátek: srovnání minulých a nadcházejících voleb do PSP ČR

Strana	Volby 2002	Volby 2006
ODS	4	4
KDU-ČSL	2	4
Zelení	7	15
ČSSD	5	5
KSČM	11	10

Na závěr se zaměříme na výsledky letošních voleb z hlediska zastoupení žen. Jak už bylo zmíněno v předchozí části, šance na zvolení úzce souvisí s umístěním kandidáta či kandidátky na kandidátní listině. Proto bylo už po zveřejnění stranických nominací pro letošní volby jasné, že si ženy s největší pravděpodobností oproti minulým volbám pohorší. Tato

pesimistická očekávání se bohužel doopravdy splnila: podíl žen v Poslanecké sněmovně klesl ze 17 na 15,5 %. Místo 34 poslankyň jich zasedá v nově zvolené Sněmovně jen 31.

Zhoršení situace zapříčinily hlavně dvě největší strany, ODS a ČSSD, za které bylo zvoleno poměrně nejméně žen. Podíl političek v poslaneckém klubu ODS činí pouhých 11 %, v případě ČSSD je to 12 %. V případě obou stran se snížil podíl jejich zvolených zástupkyň oproti minulému volebnímu období, u občanských demokratů klesl o 3 %, u sociálních demokratů pak o 2 %. Bilance je o něco málo lepší v případě KDU-ČSL, kde poslankyně zastávají 15 % podíl, což je oproti minulému období o celých 5,5 % více. Mnohem vyšší je zastoupení političek v řadách KSČM a především SZ. Komunistky tvoří 31 % poslaneckého klubu své strany a reprezentantky Zelených dokonce celou polovinu, tedy 50 %. Výsledky voleb zachycuje následující tabulka.

Zastoupení žen v PSP ČR: srovnání výsledků voleb 2002 a 2006

Strana	Volby 2002		Volby 2006		Nárůst/pokles oproti minulému období
	Počet poslankyň	Podíl poslankyň	Počet poslankyň	Podíl poslankyň	
ODS	8	14 %	9	11 %	+1
KDU-ČSL	2	9,5 %	2	15 %	0
SZ*	-	-	3	50 %	+3
ČSSD	11	14 %	9	12 %	-2
KSČM*	12	29 %	8	31 %	-4

* Strana uplatňuje kvóty nebo doporučení pro sestavování kandidátních listin.

Na podobě nově zvolené Poslanecké sněmovny se jasně projevil rozdíl mezi stranami, které uplatňují pozitivní opatření, a zbytkem. Pokles zastoupení žen v dolní komoře parlamentu je přinejmenším znepokojivý a jasně poukazuje na nutnost řešit situaci pomocí nějakého typu pozitivní akce. Příklad Strany zelených a KSČM názorně demonstruje, že se jedná o velmi účinnou metodu. Problém spočívá především v nedostatku politické vůle českých stran k přijetí takovýchto opatření.

4) Závěr

Na základě analýzy kandidátních listin pro letošní volby do Poslanecké sněmovny vyplynulo, že zastoupení žen bylo nízké navzdory vzrůstajícímu trendu posledních let. Nominované političky pěti největších stran, které byly předmětem hodnocení, tedy ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a SZ, tvořily v průměru zhruba čtvrtinu všech kandidujících. Průměrný podíl žen na kandidátních listinách se rovnal 25,6 %. Vzhledem k tomu, že ženy tvoří poměrně velkou část členských základů hodnocených stran – v průměru 41 %, ⁶ lze tedy konstatovat, že byly ve volbách do Sněmovny nedostatečně reprezentovány.

Zastoupení političek na volitelných místech kandidátních listin bylo ještě nižší, což se posléze projevilo ve výsledcích voleb. Podíl poslankyň v nově zvolené Sněmovně klesl ze 17 na 15,5 %. V počtu žen nominovaných na přední místa kandidátek se však jednotlivé hodnocené strany výrazně lišily. ODS, ČSSD a KDU-ČSL umístily ženy většinou na zadní, nevolitelná místa. Podíl političek v první pětici kandidujících byl velmi nízký, mnohem nižší než jejich celkový podíl na kandidátkách. Průměrný podíl žen na prvních pěti pozicích kandidátek těchto tří stran se rovnal 14,8 %. Naproti tomu KSČM a SZ nominovaly na přední

⁶ Jedná se o průměrnou hodnotu pro ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL. Údaje o SZ nejsou k dispozici.

pozice více žen, než kolik jich měly průměrně na kandidátních listinách. Zastoupení političek na volitelných místech bylo tedy vyšší než jejich celkový podíl na kandidátkách. V případě KSČM tvořily ženy 31,4 % prvních pěti míst kandidátních listin a u SZ to bylo dokonce 38,6 %. Obě tyto strany uplatnily pozitivní opatření pro sestavování kandidátek, což také vysvětluje onen výrazný rozdíl mezi nimi a ostatními třemi hodnocenými. Komunisté zavedli doporučení, že v první pětici kandidujících by měla být alespoň jedna žena. Zelení šli ještě dál, neboť přijali jako součást stanov kvótu, která zaručuje minimálně třetinové zastoupení žen jak na kandidátních listinách, tak ve vnitrostranických orgánech.

Výrazně vyšší podíl žen na kandidátkách a následně také vyšší zastoupení zvolených političek u Strany zelených a komunistů jasně demonstruje, že přijetí vnitrostranických pozitivních opatření je efektivním prostředkem ke zvýšení počtu žen v politice. Doufejme, že i ostatní strany budou následovat jejich příkladu a v příštích volbách poskytnou svým političkám prostor, který jim právem náleží.